

В. Л. Іващенко

ГРОШОВЕ УТРИМАННЯ — ГРОШОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

У сучасній українській мові існує омонімія слів *утримання*¹ (*втримання*) і *утримання*². У Словнику української мови (в 11-ти т.) перше з них тлумачиться як дія за знач. *утримати*¹ (*втримати*), *утримувати*¹ (*втримувати*): 1) держати, тримати кого-, що-небудь, не даючи упасти; 2) перешкоджати чиемусь рухові, уповільнювати, гальмувати просування кого-, чого-небудь або зупиняти зовсім; тримаючи, притримуючи кого-небудь, перешкоджати щось зробити; стримувати кого-небудь від якихось дій, учинків; 3) просити або змушувати кого-небудь залишатися де-небудь; не відпускати; 4) не віддавати ворогові якоїсь позиції, якогось рубежу, військового об'єкта; 5) зберігати що-небудь однаковим, незмінним; залишати в себе, у своєму користуванні, не віддавати іншому; тримати в собі, не випускати; 6) відраховуючи певну частину якої-небудь суми (зарплати і т. ін.), не віддавати її з якихось причин.

Друге — як 1) те саме, що *утримання*² (дія за знач. *утримувати*²: забезпечувати кого-небудь засобами до існування; доглядати, годувати / тварин/..; бути власником, господарем якого-небудь закладу, підприємства; тримати в певному стані); 2) *заст.*, *спец.* кошти та інші засоби, що видаються комусь для забезпечення його існування; взагалі плата за службу, роботу (Словник української мови: В 11 т. — К., 1970—1980, т. X, с. 521—522).

Звідси словосполучення *грошове утримання* може бути вживане і на позначення “відраховування, затримання певної частини якої-небудь суми” (пор. *рос. удержанная сумма*) (Російсько-український словник. — К., 1968, т. I, с. 517), і на позначення “забезпечення кого-небудь грошима”.

Оскільки лексема *утримання* у другому випадку тлумачиться через лексему *забезпечення*, то очевидним є той факт, що семантика слова *забезпечення* в такому розумінні ширша, а словосполучення *грошове забезпечення* — вичерпне, оскільки позбавлене омонімії. Пор.: *забезпечення* 1) дія за знач. *забезпечити* 1, 2 див. *забезпечувати* (постачаючи щось у достатній кількості, задовольнити кого-, що-небудь у якихось потребах; надавати кому-небудь достатні матеріальні засоби до існування; створювати надійні умови для здійснення чого-небудь; гарантувати щось); 2) матеріальні засоби до існування; *Соціальне забезпечення* — система державних заходів, спрямованих на подання матеріальної допомоги громадянам, що пішли на пенсію, захворіли, втратили працездатність і т. ін. (Словник української мови: В 11 т. — К., 1970—1980, т. III, с. 17—18).

В. Л. Іващенко

**ПРОФЕСІЙНІ ОБ'ЄДНАННЯ —
ФАХОВІ ОБ'ЄДНАННЯ**

Термін *професійний* за лексикографічними джерелами вживається на позначення “прикм. до професія; пов’язаний із певною професією; який об’єднує людей однієї професії чи близьких

професій”; “прикм. до професіонал; який є професіоналом; у якому працюють професіонали”, а термін *фаховий* — на позначення “стос. до фаху, пов’язаний з якимось фахом”; “стос. до фахівця; власт. фахівцеві; який є фахівцем” (Словник української мови: В 11 т. — К., 1977, т. VIII, с. 332; 1979, т. X, с. 571; Великий тлумачний словник сучасної української мови. — К.; Ірпінь, 2001, с. 995, 1317). Зазначені словники на позначення “те саме, що професійний” фіксують і лексему *професіональний* (Там само).

Однак ми поділяємо точку зору авторів Словника труднощів української мови (за ред. С. Я. Єрмоленко, К., 1989, с. 256), які розмежовують значення слів *професійний* “який стосується роду занять, трудової діяльності” і *професіональний* “який стосується професіонала” (Словник труднощів української мови, К., 1989, с. 256).

Відтак, ураховуючи засвідчені в словниках української мови значення слів *професійний* (а не *професіональний*) та *фаховий*, визначимо словосполучення *професійне об’єднання* як “об’єднання людей однієї професії чи близьких професій” і за аналогією *фахове об’єднання* як “об’єднання людей одного фаху”.

Подальше розмежування цих словосполучень ґрунтується на розмежуванні лексем *професія* і *фах*. Попри лексикографічно засвідчену синонімію цих слів (пор.: *професія* “рід занять, трудової діяльності, що вимагає певних знань і навичок та є для кого-небудь джерелом існування” і *фах* “вид заняття, трудової діяльності, що вимагає певної підготовки і є основним засобом до існування; професія”; “будь-який вид занять, що є основним засобом до існування”; “основна кваліфікація, спеціальність” (Словник української мови: В 11 т. — К., 1977, т. VIII, с. 332; 1979, т. X, с. 570; Великий тлумачний словник сучасної української мови. — К.; Ірпінь, 2001, с. 995, 1317) слово *фах* має також значення перен., розм. “справа, заняття, в якому хтось виявляє велике вміння, майстерність, хист” (Словник української мови: В 11 т. — К., 1979, т. X, с. 570; Великий тлумачний словник сучасної української мови. — К.; Ірпінь, 2001, с. 1317).

Відтак словосполучення *фахове об’єднання* має додаткове смислове навантаження — “об’єднання людей, що виявляють велике вміння, майстерність, хист”, тобто “об’єднання висококваліфікованих людей”, або “об’єднання фахівців” (пор. синонімічне словосполучення *професіональне об’єднання* — “об’єднання професіоналів”), якого немає в семантиці словосполучення *професійне об’єднання*.